

inşaat Mühendisleri Odası inşaat Kesiminde Oynanan Oyunları Açıklıyor

İnşaat Mühendisleri Odası «Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı müşavirlik - mühendislik firmaları ve TÜMAŞ» adlı bir bildiri yayınlamıştır. Yurdumuzun yabancı firmalar tarafından nasıl soyulmakta olduğunu ortaya koyan bu bildiriyi kısaltarak yayınlıyoruz.

Bugün ülkemizdeki toplam yatırımların % 70 i inşaat kesimindeki yatırımlardır. Sadece konut yatırımlarının toplam yatırımlar içerisindeki payı % 20 mertebesinde dir. 1969 yılında inşaat sektöründe 533 bin kişi çalışmakta olup, 1955 - 1969 yılları arasındaki istihdam oranı % 167'dir.

ÜLKEMİZDE İNŞAAT KESİMİNDEKİ TEMEL YATHIIM PROJELERİNİN TÜMÜ YABANCI FİRMALARA YATHULMAKTADIR :

İnşaat kesimi ülke ekonomisi içinde giderek egemen bir büyüklüğe ulaşırken, Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı müşavirlik mühendislik firmalarının sayısı ve etkinlikleri de büyük ölçüde artmıştır. Bugün ülkemizde yabancı müşavirlik - mühendislik firmalarıyla yabancı sözde uzman mühendislerin dolaylı ya da dolaysız şekilde ilişki kurmamış olduğu önemli bir inşaat projesi, önemli bir inşaat yatırımı yok gibidir. Bu gerçeği belgeleyebilmek için ülkemizdeki önemli bazı İnşaat projelerinin hangi yabancı firmalara yaptırıldığını kısaca görelim :

önemli inşaat projelerinin genellikle yabancı firmalara yaptırılmasına paralel olarak Ülkemize verilen proje kredileriyle Ülkemizden çıkan proje hizmet ödemeleri de büyük bir hızla artmaktadır. Şöyle ki :

ÜLKEMİZE GİREN PROJE KREDİLERİ İLE ÜLKEMİZDEN ÇIKAN PROJE HİZMET BEDELLERİNİN KARŞILAŞTIRILMALARI

Yıllar	Proje kredileri (Milyon dolar)	Proje hizmet ödemeleri (Milyon dolar)
1962	26	—
1963	97	—
1964	36	4
1965	57	7
1966	54	6
1969	150	20

PROJELERİ YABANCILARA YAPTIRILAN TESİSLERE AİT ÖRNEKLER

Tesisin adı	Projesini yapan firma	Firmanın milliyeti
Pet. - Kim. Tesisleri	Foster Wheeler	A.B.D.
Karadeniz Bakır Tes.	Mc Kee	A.B.D.
Gökçekaya Barajı	Ebasco	A.B.D.
Keban Barajı	Ebasco	A.B.D.
Kütahya Azot Sanayi Tesisleri	Ooppers	A.B.D.
Ereğli Demir Çelik Tesisleri	Morrison	A.B.D.
Akdeniz Gübre Tesisleri	Haldor Topsoe	Danimarka
Ankara Elektrik - Gaz - Otobüs İşletmesi Gaz Deposu	Freiderik Kochs	F. Almanya
Yeşilköy Hava Limanı	Philips Holzman	F. Almanya
Yapı ve Kredi Bankası İzmir Şube Binası	Amy	İsrail

1968 yılı Eylül tarihi itibarıyla Ülkemize kamu ve özel sektörler kanalıyla toplam olarak 865.262.000 dolarlık dış proje kredisi verilmiş, bunun % 44.6'sı yani 386.366.000 doları kullanılmıştır. Ülkemize dış proje kredileri adı altında giren yabancı krediler yıldan yıla artarken bu artışları proje hizmet ödemelerindeki artış, izlemektedir.

TEKNİK GÜCÜN DURUMU :

1960 yılından sonra Ülkemizde dışa bağımlı kapitalist gelişme hız kazanınca, bu gelişmenin zorunlu sonucu olarak Türkiye'deki Karayollarının, Enerji Üretim ve dağıtım tesislerinin özellikle barajların, sulama tesislerinin bir kelimeyle dışa bağımlı bir. enfra-strukturün inşaatı da büyük hızla gelişmiş, özellikle Amerikan modellerine göre kurulmuş Karayolları ve Devlet Su İşlerinin çok kısa bir süre içinde dev kuruluşlar haline geldiği görülmüştür. Tine dışa bağımlı kapitalist gelişmenin gereği olarak inşa olunan tesislerin yapımında da genellikle ileri kapitalist ülkelerin vermiş oldukları krediler kullanılmıştır. Böylelikle ileri kapitalist ülkeler, özellikle Amerika, Türkiye'nin gelişme biçimini ve yönünü belirlerken, diğer yandan hem bu gelişimin biçimi hem de bu biçimi gerçekleştirmek için kullanılan dış krediler aracılığıyla Türkiye'nin dışa bağımlılığını daha da pekiştirmişlerdir. Böylelikle Ülkemizde inşaat kesimindeki Devlet Kuruluşlarının sahip oldukları teknik eleman sayısı da büyük bir hızla artarken dışa bağımlılık gerçeği bir kenara itilmiş ve unutturulmak istenmiştir. Ülkemize giren dış krediler arttıkça temel inşaat yatırımlarını da bu kredilerin belirlediği koşullar altında yapmak zorunluğu ortaya çıkmıştır, tleri kapitalist ülkeler Türkiye'de kendileriyle bir işbirliği oluşturacak fakat kendilerine göre güç bakımından mutlaka sınırlı kılacak bir özel kesimin gelişiminden yanadırlar.

Bundan başka Ülkemizdeki egemen İşbirlikçi sınıf ve tabakaların, lüks tüketimine dönük asalak sınıflar olduklarından Ülkemizin öz kaynaklarıyla gerekli ve yeterli tasarruflarını ve de yatırımlara dönüştürmeleri olanağı yoktur. Bu bakımdan yabancı sermaye yatırımlarına ve dış kredilere kesinlikle muhtaçtırlar.

Sömürülen sınıf ve tabakaların ürettiği değerlerle, eğitimleri ve mesleki gelişimleri sağlanmış olan teknik elemanların planlı bir şekilde işbirlikçi özel kesime kaydırılmaları halinde, işbirlikçi özel kesimin emperyalist sömürüye araçlık edebilme yeteneği de geliştirilmiş olacaktır.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında bu görüş şu şekilde dile getirilmektedir: «Yatırım Programlarının gerçekleştirilmesi için Kamu Ku-

ruluşları özel sektörün teknik gücünden geniş ölçüde faydalanacaktır. Müteahhitlik mesleğinin gelişebilmesi ve müesseseseleşmesi ve özel sektör kuruluşlarının kendilerine yönelen fonksiyonları gerektiği şekilde yürütebilmeleri için teşkilatlanmaları ve yeterli teçhizatla donatılmaları teşvik edilecektir.

Bu arada, Müşavir Mühendislik, Mimarlık Firmalarının genişlemesi ve kendilerine verilecek işleri tekniğine göre yapabilmesi için gereken tedbirler düşünülecek, gerekirse İhale usullerinde ve diğer muamelelerde değişiklik yapılacaktır.

Rasyonel olarak çalışmayan devlet elindeki inşaat şirketleri tasfiye edilecek yeni devlet inşaat şirketleri kurulmayacaktır».

1970 yılı Kalkınma Programında İse şu İfadeye rastlıyoruz: «Kamu kesiminde İnşaatçı kuruluşların makine, teçhizat ve İş gücüne gereksiz büyümeler devam etmektedir.

Kamu Kuruluşları ellerindeki inşaat makinesi parkı fazasını özel sektöre devretme veya kiraya verme yoluna gideceklerdir».

YABANCI MÜŞAVİR MÜHENDİSLİK FİRMALARININ TÜRKİYE'DEKİ ÇALIŞMA ŞEKİLLERİ :

Dış Proje Kredilerinin Türkiye'ye soktuğu yabancı müşavir mühendislik firmalarının Ülkemizdeki çalışma şekillerini şu şekilde sınıflandırabiliriz :

1) Proje yapımını üzerine alan yabancı firma, yerli bir firma ile sözde işbirliğine gitmektedir. Bu işbirliği sonunda projenin içindeki bir iki idari bina yada hangar yapımı yerel firmaya bırakılmakta fakat asıl özellik taşıyan bütün proje işleri yabancı firmanın kendi ülkesindeki bürolarında yapılmaktadır. Böylece milyonlarca liralık proje hizmeti döviz halinde dışarıya çıkarıldığı gibi, bu husustan daha önemlisi Türk Teknisyenlerinin kendilerini geliştirme olanaklarının ellerinden alınması ve teknik gücümüzün dışa bağımlı kılınmasıdır. Bu gerçeği bir örnek olarak somutlaştırmaya çalışalım : Mersin'de kurulmakta olan Akdeniz Gübre Tesislerinin bütün Müşavirlik ve Proje İşleri Haldor Topsoe isimli bir Danimarka Firması tarafından yapılmaktadır. Haldor Topsoe Kimya Kuruluşları Müşavirlik Fı ması olup kendisinin inşaat ve teknoloji alanında ayrı müşavirlik firmaları vardır. Kısacası bu Danimarka Firması aslında tipik bir Komisyoncu Firmadır. Haldor Topsoe Akdeniz Gübre Tesislerinin genel konumunu yaptıktan sonra, sadece saha düzenleme projesi, bir hangar ve bir trafo binası ile idari binalar dışındaki bütün ünl-

teleri yabancı firmalara dağıtmıştır. Bu tutum emperyalist sömürünün geri bıraktırılmış ülkelere İnşaat kesiminde uygulanış, şeklinin asık ve yeni bir örneğinden başka bir şey değildir.

2) Yabancı **TWMAİPULİ** kullandıkları ikinci yol şudur: Proje ihalesini alan yabancı firma, kendi ülkesinde sıra mühendisi olarak kullandığı kimseleri Ülkemize Müşavir Mühendis veya uzman sıfatlarıyla gönderir. Yetenekleri, tecrübeleri, bilgileri çok şüpheli bu gibi sözde uzmanlar Türkiye'de pek çok mühendisin rahatlıkla yapabileceği rutin işler için çok büyük ücret alır, döviz kaybına sebep olurlar.

3) Üçüncü yol, yabancı Mühendislik Firma-**HİNJA** Ülkemizde bir büro kurmasıdır, örneğin Amerikan Müşavir Mühendislik Firması Foster Wheeler böyle bir yolu benimsemiştir. Türkiye'de açılan bu bürolarda, yabancı ülkelerdeki eş değer mühendislere göre sok düşük ücretlerle çalıştırılan Türk Mühendisleri bir yerde bilerek yada bilmeyerek yabancı firmaların çıkarlarına araş olurlar.

4) Dördüncü yol Amerikan Müşavir Mühendislik Firması Mo Kee'nin yaptığı gibi yerli bir büroyu yabancı firmanın kuracağı büro yerine **ifuiianfmai'** r. jju gon şekilde yabancı firma ile işbirlikçi özel proje büroları arasındaki bütünleşme büyük ölçüde gerçekleştirilir ve sonunda istismar edilen Türkiye'nin öz kaynaklarıyla Türk Mühendislik gücü olur.

YABANCI MÜŞAVİR MÜHENDİSLİK FİRMALARININ TÜRKİYE'DEKİ TUTUMLARINI BELGELEYEN ÖRNEKLER:

Yabancı Müşavir Mühendislik Firmalarının Türkiye'deki tutumlarını belgeleyebilmek için örnek olarak büyük bir Amerikan firmasını, Mc Kee firmasını ele alacağız.

Mc Kee firması örneği :

Bilindiği gibi Karadeniz Bakır işletmeleri A.I.D. den 30 000 000 dolarlık dış proje kredisi almaktadır. Bu kredi anlaşmasına göre bir Amerikan Müşavir Firması için başından sonuna kadar çeşitli kontrol ve müdahale olanaklarına sahip bulunmaktadır. Karadeniz Bakır İşletmeleri yaptırılan işleri kontrol edebilmek için bir proje tesis müdürlüğü kurmuş, fakat bu müdürlük müşavir Amerikan firmasının, yani Mc Kee'nin zorlamalarıyla İlgâ edilmiştir. Proje Tesis Müdürlüğünün kaldırılmasıyla birlikte bir proje grubu kurularak Proje ile uğraşan bütün teknik personel buraya bağlanmış ve gurubun yönetimi Mc Kee firmasına verilmiştir. Bu durumda Karadeniz Bakır işletmelerinin Projelerinin hazırlanması İşi şu şekilde yapılmaktadır.

1) ön, teknolojik projeler Amerika'da hazırlanarak gönderilmektedir.

2) Tatbikat projeleri Türkiye'de yerli firmalara yaptırılmaktadır.

3) Tatbikat projelerinde sistem ve malzemenin seçimi tamamen müşavir Amerikan firmasının egemenliğindedir. Gerek Karadeniz Bakır işletmelerinde çalışan mühendislere, gerekse Tatbikat Projelerini hazırlayan yerli proje bürolarına sadece bazı statik ve mekanik işlemler yapma veya yapılan hesapları kontrol etme işi düşmektedir.

4) A.J.D. kredisi kullanmaya alt şartlar dolayısıyla bazı malzemeleri pahalı olarak Amerika'dan satınalmak zorunda kalınmaktadır, örneğin Murgul - Hopa Konsantro Boru hattının İnşası için daha fizibilite raporu hazırlanırken Mc Kee firması tarafından karar verilmiş ve boru ile taşınmanın kamyon yada havai hattan daha ucuz olacağı bildirilmiştir. Bu boru hattının malzemesi Amerika'dan ithal edilmektedir. Fizibilite etüdünde yol inşa masrafları ile boru hattı masrafları karşılaştırdır. Oysa yol inşa masraflarının karşılığı Türkiye'de kalacaktır. Boru hattının masrafları İse döviz halinde Amerika'ya transfer edilmiş olacaktır. Görüldüğü gibi Amerikalılar tarafından yapılan bu etüd bekleneceği şekilde Amerikan çıkarları lehine sonuç vermektedir.

ikinci örnek Samsun izabe Bacası Projesidir. Bu projeye ait ön çalışmalar da Amerikalılar tarafından yapılmış ve taşıyıcı sistem ileride ilâve bacalar konulacak şekilde düzenlenip, baca bir kule tarafından taşınacak şekilde projelendirilmiştir. Projenin son şeklinde ise ilâve bacalara ihtiyaç olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu durumda İlâve bacaları da taşıyacak şekilde projelendirilmiş taşıyıcı sistemde değişiklikler yapılması gerekirken eski sistem aynen kullanılmıştır.

Baca taşıyıcı sisteminin seçimi tamamen Amerikalılar tarafından yapılmış Türk Mühendislerine hiçbir söz hakla tanınmamıştır.

YABANCI MÜŞAVİR MÜHENDİSLİK FİRMALARININ TÜRKİYE TEKNİK GÜCÜ ÜZERİNDEKİ OLUMSUZ ETKİLERİ :

Türkiye'deki faaliyet gösteren yabancı Müşavir Mühendislik Firmasının Türk Teknik gücü ve Türkiye Ekonomisi üzerindeki olumsuz etkilerini şu şekilde sıralayabiliriz :

1) Yabancı Müşavir Firmalar inşaat yatırımlarının gerektirdiği projeleri Türkiye dışında yaptırmak şüretile Türk Teknik Elemanlarının mesleki gelişme olanaklarını ortadan kaldırmaktadırlar. Bundan başka uzun yıllar tecrübe ve bilgi sahibi olmuş uzman mühendislerimizi kendi saflarına çekmek yoluyla da Ülke

içinde bir beyin İhracı işlenil uygulanmakta, Türkiye Teknik Gücündeki olumlu birikimlerden yabancı firmalarla işbirlikçileri yararlanmaktadır.

2) Türkiye'den milyonlarca lira karşılığında alınan projelerin «hammailığı» çok düşük ücretlerle Türk Teknisyenlerine yaptırılmakta, böylece zahmetsiz bir şekilde kazanılan milyonları Ülke dışına döviz şeklinde çıkarmak yada Ülkemizde bırakacağı para ile kendi çıkarları için kullanacağı işbirlikçi kitleyi çeşitlendirmek ve ayakta tutmak olanaklarına kavuşmaktadır.

3) Yabancı firma kendi ülkesindeki sıra mühendislerini müşavir mühendis, uzman mühendis adı altında Ülkemize sokmakta, böylece bu elemanları için, çok yüksek ücretli istihdam olanakları sağlamaktadır.

4) Daha önce birkaç örnekle somutlaştırmaya çalıştığımız gibi, İleri kapitalist ülkelerdeki büyük yatırımcı kuruluşların birer kolu, birer uzantısı olan yabancı müşavir firmalar hazırladıkları projelerle bu yatırımcı firmaların satışını arttıracak biçimde malzeme ve ekonomik olmayan inşaa sistemleri empoze etmektedirler.

5) Yabancı Müşavir Mühendis Firmalar aracıyla Türkiye'ye ileri kapitalist ülkelerin teknikleri ithal edilmeğe zorlanmaktadır. Böylelikle yurt içinde kurulmasına çalışılan Teknik Servisin karşısına çok güçlü dış rakipler çıkarılmakta, pahalı üretim metodları Türkiye'ye kasıtlı ve bilinçli bir şekilde sokulmaktadır. Mimarlar Odasının XV. Dönem Çalışma Raporunda da belirtildiği şekilde yapı malzemesi ve yapı teknolojisi bakımından tamamen dışa bağımlı durumdayız. Dolayısıyla Ülkemizin öz kaynaklarını kullanmak yerine çok kereler pahalı malzeme İsrafına gidilmektedir, örneğin Avrupa'da bir M²-ye düşen çimento miktarı 120 kg. iken bu değer Türkiye'de 200 kg. a çıkmaktadır. Aynı şekilde Avrupa'da 1 m² inşaatda ortalama 16 kg. inşaat demiri kullanılırken Türkiye'de kullanılan demir miktarı 25 kg. dır. Buna karşılık maliyeti çok ucuz olan ve Ülkemizin öz kaynaklarıyla istenilen hacimde üretilebilen tuğla kullanılışı Avrupa'ya oranla çok azdır. Avrupa'da t mslik inşaatda 198 tuğla kullanılırken Türkiye'de sadece 120 tuğla kullanılmaktadır. Patent ithali yoluyla üretilen Eternit, Ytong gibi çok pahalı inşaat malzemeleri dış teknik ithalinin belirlediği malzemeler şeklinde ortaya çıkmaktadır. ,

6) Bütün bunlardan başka teknik ithali Türkiye'deki Teknik Orduda güvensizlik ve huzursuzluk yaratmakta, Ülke çıkarları açısından çok zararlı bir beyin, yıkama işlemiyle yabancı firmaların uzantısı olarak işlem gören işbirlikçi teknik eleman yaratılabilmektedir.

YABANCI SERMAYEYİ TEŞVİK KANUNUNDAN YABANLANABAK KURULAN MÜŞAVİT MÜHENDİSLİK FİRMALARI VE TÜMAŞ

Yabancı Müşavir Firmalarıyla işbirlikçiler arasında bütünleşme o kadar gelişmiştir ki, bugün yabancı sermayeyi teşvik kanunundan yararlanılarak, şimdiye kadar Türkiye'de faaliyet gösteren, müşavir firmalardan çok farklı nitelikteki firmaların kurulmasına çalışılmaktadır. Son günlerde devrimci basında adlarını sık sık gördüğümüz Tümaş, Bımaş gibi kuruluşlar bu firmalar arasındadır. Bu yeni nitelikteki müşavir firmaların kuruluşu şu şekilde olmaktadır : Ülkemizde teknik gücün gelişimini sağlamak maskesi altında yabancı sermayeyi teşvik kanunu zorlanarak dış ülkelerdeki müşavir firmaların Türkiye'ye belirli bir sermaye ile girmeleri ve Türkiye'deki bir takım büyük kuruluşlarla anonim şirketler halinde birleşmeleri, bütünleşmeleri dağlanmaktadır. Yabancı müşavir firmaların bu durumda getirdikleri sermaye yabancı sermayeyi teşvik kanununda öngörülen sermaye yatırımlarına kıyasla çok cüz'i miktardadırlar. Dolayısıyla böyle bir gelişimin yabancı sermayeyi teşvik kanununda öngörülen hedeflerle uzaktan yakından hiçbir ilgisi yoktur. Çok sınırlı olan özel yabancı sermaye miktarları dış ülkelerdeki müşavir mühendislik firmalarının Türkiye inşaat kesiminde giderek büyüyen monopol egemenliğini pekiştirmek amacıyla öne sürülmektedirler. Bu gibi kuruluşlara örnek olmak üzere Tümaş firmasını kısaca inceleyelim : Türk Ticaret Kanununun Anonim Şirketlerin anı surette kurulması hakkındaki hükümlerini ve Bakanlar Kurulunun 30.12.1969 tarih ve 6/11165 sayılı kararname ile bu kararnameye ekli 6224 sayılı Kanunu zorlamak suretiyle Türk Mühendislik Müşavirlik ve Mütcahhitlik Anonim Şirketi (Tümaş) kurulmuştur. Şirketin çalışma alanı petrol, tabii gaz, petro kimya, kimyevi maddeler, sun'i gübre, enerji üretim ve dağıtımı, gıda sanayii, balıkçılık ve balıkçılık sanayii, su kaynaklarının geliştirilmesi, sulama, tanımsal ürünlere dayanan sanayi, mineraller, madenler, orman ürünleri ile bu sanayi alanlarının ana malzemesini, enfastrüktürünü, bilumum sanayi tesislerinin kurulmasını ve bu ve benzeri alanlarla dolaylı yada dolaysız olarak ilgili alanları kapsar.

Şirketin sermayesi herbiri 1000 Tl. değerinde 6 000 nama yazılı hissese bölünmüş olup toplam olarak 6 000 000 Tl. dir. Hisseler şu şekilde bölünmüştür :

Ulusal gruba	Taahhüt ettikleri hisse adedi	Tutar TL	(%)
Türkiye Petrolleri A.O.	1140	1140 000	19.0
Azot Sanayii T.A.Ş.	900	900 000	15.0
Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.	900	900 000	15.0
Şeker Sigorta A.Ş.	660	660 000	11.0
Yabancı Grubu			
Haldor Topsoe, Chemical Engineer	2 400	2 400 000	40.0
	6000	6 000 000	100.0

Görüldüğü gibi % 40 hissesine Haldor Topsoe'nin sahip bulunduğu bu müşavir kuruluş bakiçilikten ormancılığa, enerji üretim ve dağıtımından gıda sanayiine kadar çok farklı ve birbirinden bağımsız olan faaliyetleri kapsamına almışsa da temelde inşaat kesiminde komisyonculuk yapan bir kuruluş niteliğindedir. Resmi gazetede 17 Ocak 1969 tarih, 13103 sayı ve 6/11165 karar sayısıyla yayınlanan kararnamede şirketin faaliyet alanı şu şekilde açıklanmaktadır : «Şirketin başlangıçtaki faaliyeti mühendislik ve müşavirlik hizmetlerini kapsar. Daha sonraki faaliyetler için şirketin finansman teknik ve organizasyon gücünün yeterli olduğu konusunda Devlet Plânlama Merkez Teşkilâtının uygun mütalâası alınacaktır.» Görüldüğü gibi Tümaş inşaat kesiminde komisyoncu firma olarak kurulmuştur. Aynı kararnamenin şu hükmü ise çok anlamlıdır : «Tümaşın kendi imkânlarıyla yapamadığı ve yabancı ortağın ihtisasında bulunan işlerde, Haldor Topsoe, Tümaşın işlerine öncelik verecektir.» Bu ifadenin açık anlamı şudur; Tümaşın aldığı projelerin büyük bir kısmı Tümaşın Türkiye'deki imkânlarıyla yapılamadığı gerekçesiyle Haldor Topsoe'ye devredilecek, yabancı firmanın Türkiye inşaat kesimini sömürmesi olanakları yaratılacaktır.

Tümaşın Türkiye inşaat kesimindeki İmtiyazlı yerini belgeleyebilmek için kısa birkaç örnek verelim : İzmir Alağa Rafinerisi Makina Yağı Tesisleri projeleri için başlangıçta birkaç Türk özel proje bürosundan teklif alındı. Yapılacak iş nakına yağ tanklarının temel projeleridir. Proje, Türkiye Petrolleri A.O. tarafından İzmir Bölge Müdürlüğü aracılığıyla ihaleye çıkarılmış bulunmaktaydı. Proje bedelinin yaklaşık olarak 1000 000 TL. sı değerinde olduğu hesaplanmıştır. Türk özel proje bürolarından gelen en düşük teklif 920 000 TL. sı iken aynı proje bir hafta sonra Tümaş'a yaklaşık olarak 2 000 000 TL. sına ihale edildi. Bu proje işi % 100 Türkiye'de yapılabilecek nitelikte olmasına rağmen Tümaşın özel şartlarından yararlanılarak doğrudan doğruya Haldor Topsoe'ya devredildiği öğrenilmiştir. İkinci örnek Etibank Maden Dairesi Bandırma Boraksı Yükleme Konveyör taşıyıcı sistemi projesidir. Çelik konstrüksiyon olarak düşünülen bu proje için özel bir Türk Proje Bü-

rosundan teklif alındıktan sonra bu iş aynı fiatla Tümaş'a aktarılmıştır. Vereceğimiz üçüncü örnek ise bu iki örnekten çok daha anlamlıdır.

Tümaş şirketinin hissedarları arasında bulunan Azot Sanayii T.A.Ş. ne ait Gemlik Sun'i Gübre Tesisleri projesi ihalesi doğrudan doğruya Tümaş'a verilmek istenmiştir. Böylelikle 7/117 sayılı Kararnamenin 5 ve 7. maddeleri kesinlikle ihlâl edilme yoluna gidilmiştir. Tümaş Müşavirlik Firması İnşaat Mühendisleri Odasına kayıtlı bir firma değildir. Azot Sanayii Genel Müdürlüğü ihaleye çıkarttığı proje için Odamızdan bu konuda liyakât ve tecrübe sahibi firmaların listesini istememiştir.

Böyle bir tutumun temel nedeni şudur : Tümaşın ortaklarından Haldor Topsoe Firması Akdeniz Gübre Tesisleri Projelerini yapmış bulunmaktadır. Tümaş Firmasının Hissedarı olan Azot Sanayii T.A.Ş. yine Tümaşın hissedarlarından olan Haldor Topsoe'ye Gemlik Sun'i Gübre Tesisleri Projesini aktarmakla bu Komisyoncu firmaya eskiden yapmış olduğu bir projeyi Türkiye'ye yeniden sürebilme olanaklarını tanımıştır. İnşaat Mühendisleri Odası bir meslek kuruluşu olarak, söz konusu Kararnamenin hükümlerini açıkça ihlâl eden bu tutuma karşı çıkmış ve Azot Sanayii Genel Müdürlüğü İdare Meclisi üyelerine tek tek gönderdiği yıldırım protesto telgraflarıyla böyle bir gelişimin yurt çıkarlarıyla çeliştiğini ortaya koymuştur

SONUÇ : NELER YAPILABİLİR ?

Ülkemizdeki işbirlikçiler Türk Mühendislerinin kalite bakımından yetersiz oldukları yalanını ileri sürmekte ve inşaat kesimindeki yabancı sermaye - işbirlikçileri ittifakını bu şekilde savunmaya çalışmaktadırlar. Oysa bütün geri bırakılma çabalanna rağmen teknik üniversite ve teknik okullardan mezun olan mühendis ve mimarlarımız, ihtisas konularında yabancılarla her zaman yarışabilmekte ve başarılı olmaktadır. Ayrıca yabancı ülkelere ihtisasa gitmiş Türk Mühendis ve Mimarlarının genellikle bu yabancı ülke teknik elemanlarından daha yetenekli ve daha bilgili olduklarının tesbit edildiği de bir gerçektir. Bu gerçeği belgeleyebilmek için örneğin «dolgu barajı» projesi uygulamalarının Türk Teknisyenleri tarafından rahatlıkla yapıl-

dığını belirtebiliriz. Buna rağmen Baraj konusunda da çok belirli bir baskı ve özellikle dış basla egemendir. Ayvacık Barajı Projesi, Devlet Su İşleri Barajlar Dairesindeki arkadaşlarımızın «Kaya Dolgu Barajı» olarak Ülkemizde projelendirilmesi için direnmelerine rağmen «Kemer baraj» olarak yapılmasının daha rantabl olacağı gerekçesiyle bir Japon firmasına ihale edilmiştir. Bununla beraber Japon firması yaptığı değerlendirme sonunda Ayvacık Barajını «Kaya dolgu baraj» olarak projelendirmiştir. Bir Amerikan Firmasına ihale edilen Adana - Pozantı Ekspres yolu ile bir İtalyan Firmasına ihale edilen Gebze - İzmir Ekspres yolu projelerini yapacak güçte pek çok mühendis arkadaşımız bugün Karayolları Müessesesinde çalışmaktadırlar. Diğer bir deyişle bugün Türkiye Teknik gücü Ülke yatırımlarını projelenecek ve de uygulayacak nitelikte ve güçtedir.

İnşaat kesiminde sömürücü nitelikteki yabancı müşavir mühendislik firmaları Ülkemizdeki güçlerini dış sömürünün birer uzantısı olmaları

rından ve Türkiye'nin bu dış sömürünün egemenliği altında bulunmasından alıyorlar. Bu bakımdan bütün temel toplumsal ve teknik sorunlarımız gibi İnşaat kesimindeki sorunların çözümü de dış sömürden kurtulmaya ve sosyo-ekonomik yapımızda kökten değişiklikler gerçekleştirmeye bağlıdır.

Tetmel yatırım Projelerinin Bilimsel bir şekilde merkezden yönetilmesi, Türk Teknisyenlerine hem teorik hem de pratik gelişme olanakları sağlayacak, bugün genellikle israf edilen teknik gücümüz gerçek yeteneğini ortaya koyabilecektir. Bir kelimeyle inşaat kesimindeki sorunların çözümü sosyo - ekonomik yapımızdaki kökten değişimlerle doğrudan doğruya ilişki halinde.

Biz İnşaat Mühendisleri Odası olarak görevimizin teknisyen, tekniker, Mühendis ve Mimarıyla Türkiye Teknik Ordusuna Devrimci bilinçli getirmek, dış sömürünün çalışma biçimlerini, işbirlikçileriyle olan ilişkilerini açıklamak, göstermek olduğuna inanıyoruz.

ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI

İhlamur Sokak 10/1 Yenışehir . Ankara Tel: 12 7660

İSTANBUL ŞUBESİ

İstiklâl Cad. Emgen Apt. No. 65 Kat 5 Beyoğlu - İstanbul Tel : 4» 10 49

İZMİR ŞUBESİ

1375. Sokak 18/5. PK. 824 Alsancak - İzmir Tel: 23973

ELEKTRİK MÜHENDİSLİĞİ

Dergimize gönderilen yasalar basılınsın veya basılmasını geri verilmez. Tazı ve İlanlardaki fikirler yazarlarına aittir, Odayı ve dergiyi sorumlu kılmaz. Dergide basılan yazılar kaynak gösterilerek İktibas edilebilir. Yasaların seyrek aralıkla daktilo ile yazılması, Türkçe ve İngilizce özet verilmesi, biri parşçmen olmak üzere İki nüsha gönderilmesi ve şekillerin aydıngere çini mürekkebi ile çizilmesi gerekir. Yayın Kurulu yazılarda gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir.

Yaa» ücretleri

(Dergi sayfası başına)

Orijinal telif makale 50,— TL

Telif derleme makale 40,— TL

Tercüme makale 30,— TL

Plân, proje ve tesislerin, mevzuat ve neşriyatın tanıtılması ve tenkidi, haberler, 26,— TL

t Un T&rifeai

ön dış kapak	: 2600,— TL.
Arka dış kapak	: 1000.— »
Arka İç kapak	: 7«0.— »
ön İç kapak	: 800,— »
Tam ön sayfa	: 700,— »
Tam arka sayfa	: 600,— »
Yarım ön sayfa	: 500,— »
Yarım arka sayfa	: 350,— »
Çeyrek arka sayfa	: 200,— »
Küçük ilân en 1 cm.	: 50,— »

Renkli ilânlar için renk fark alınır. Sürekli ilânlarda 6-11 az için % İS, 12 aydan fazlası için % 25 indirim yapılır, ön dış kapak senelik ve indirimsizdir.

Elektrik Mühendisliği Dergisi Elektrik Mühendisleri Odası üyelerine ücretsiz gönderilir.